

Skive Enge

Forundersøgelsen i en sammenskrevet kort version

SKIVEKOMMUNE

Limfjordsrådet

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Indledning og baggrund

For at opfylde målene i EU's Vandrammedirektiv, skabe mere natur og reducere kvælstoftilførslen til Limfjorden arbejder Skive Kommune med planer om at stoppe den kunstige afvanding af engene syd for Skive og vest for Skive-Karup Å. Der er derfor gennemført forundersøgelser, som har beskrevet mulighederne for at ekstensivere landbrugsdriften og ophøre med at afvande engene i ådalen syd for Skive og konsekvenserne ved at stoppe pumpedriften.

Beskrivelse af området

Undersøgelsesområdet ligger umiddelbart syd for Skive by, og består af den nordlige del af Skive Ådal. Området er afgrænset af Koholm Å mod vest, Skive-Karup Å mod øst og Nikkelborgsøerne mod syd, som ses i figur 1.

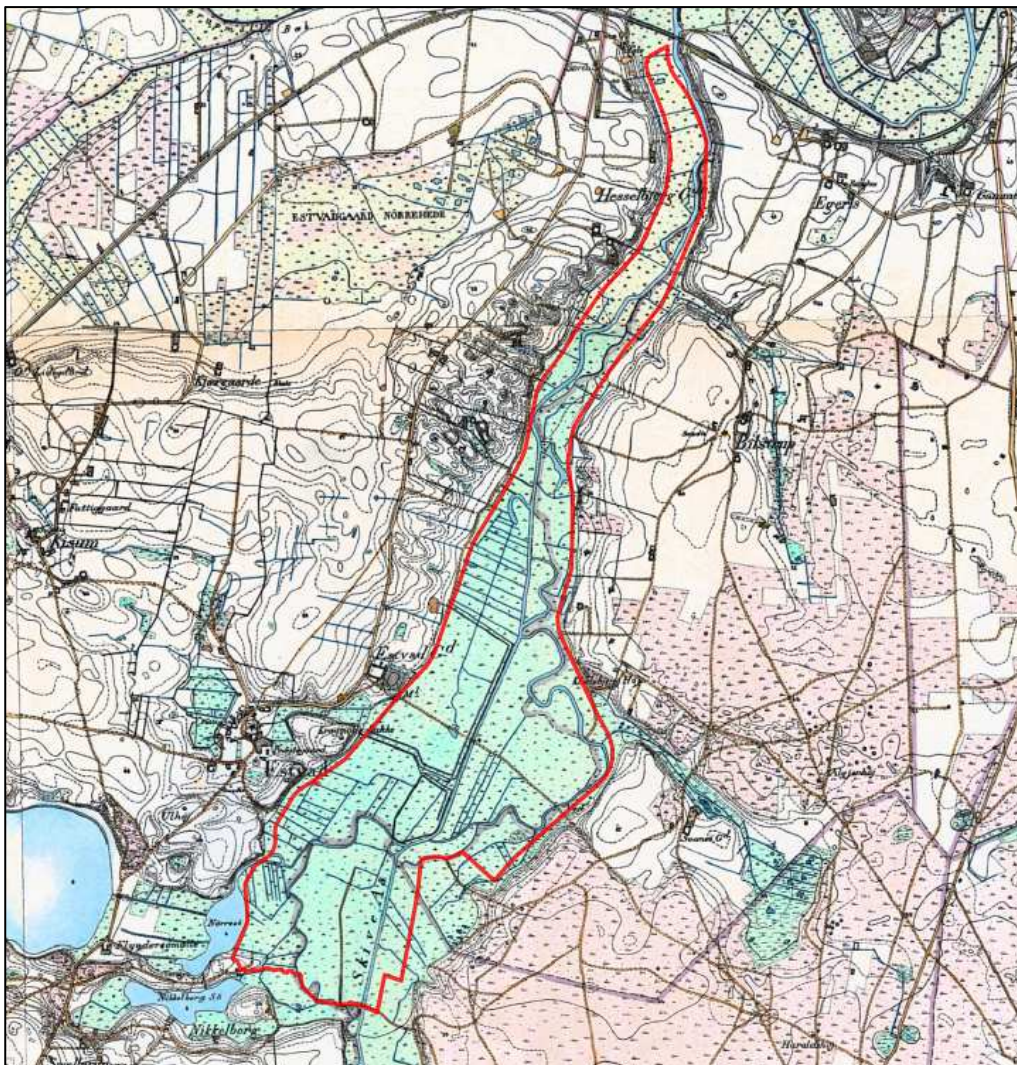
Det samlede areal af det indledningsvise undersøgelsesområde er opgjort til omkring 320 ha, og består overvejende af landbrugsarealer med varierende grad af dyrkningsintensitet, samt større områder med eng og mose – overvejende i den sydvestlige del af området.

Området afvandes i dag via pumpe og tilhørende kanaler. Vandet fra Flynder Sø i sydvest løber langs engenes vestlige kant i Koholm Å kanalen og Skive-Karup Å løber i et kanalagtigt forløb i ådalens østlige side.

Figur 1. Undersøgelsesområdets udbredelse langs Skive-Karup Å (rødt omrids).

Teknisk forundersøgelse

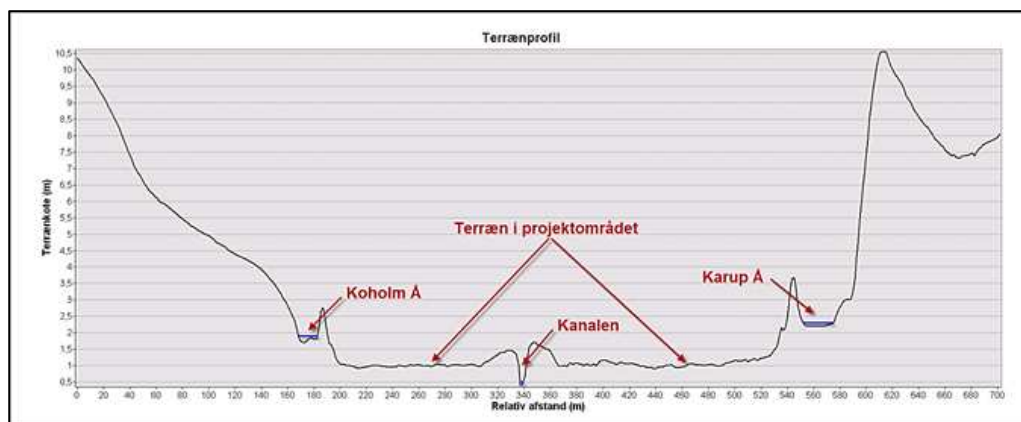

Figur 2. Skive Å dal omkring 1870.

Tidligere løb Skive Å og Koholm Å i snoede forløb igennem ådalen og mødtes længere opstrøms og sydligere end i dag. På figur 2 kan man dog se, at der allerede i sidste halvdel af 1800-tallet var etableret en lang række afvandingskanaler i området, samt at Skive-Karup Å (Skive Å) var beliggende som en lige åstrækning centralt i ådalen. Den intensiverede afvandning af området medførte, at der i den efterfølgende årrække skete en betydelig sætning af jorden i området, i takt med at tørvejorden i området blev omsat. I 1954 blev der derfor gennemført yderligere et afvandingsprojekt i ådalen, der var langt mere omfattende end de foregående. Afvandingsprojektet omfattede, foruden Skive-Karup Å mod øst, også Koholm Å mod vest og Bærs Bæk mod syd, samt et omfattende netværk af afvandingskanaler, der var forbundet med den nyetablerede pumpestation i den nordlige del af ådalen. I dag afvandes området forsat aktivt ved hjælp af pumpestationen, der er placeret nordligt i området, tæt ved sammenløbet mellem Skive-Karup Å og Koholm Å.

Der er gennemført en lang række undersøgelser af hydrologi, jordbundsforhold, eksisterende bygningsværker mv. for at have et solidt grundlag for at beslutte hvordan vådområdeprojektet kan formes.

Generelt kan det konstateres, at det på grund af de store sætninger i ådalen som følge af landbrugsproduktionen igennem de sidste 100 år ikke er muligt at tilbageføre Skive-Karup Å og Koholm Å til de gamle forløb.

Figur 3 Tværprofil af terrænet i ådalen, omkring 500 m syd for Ringvej Syd. Som man kan se ligger vandspejlene i Skive-Karup Å og Koholm Å væsentligt over terrænet i undersøgelsesområdet.

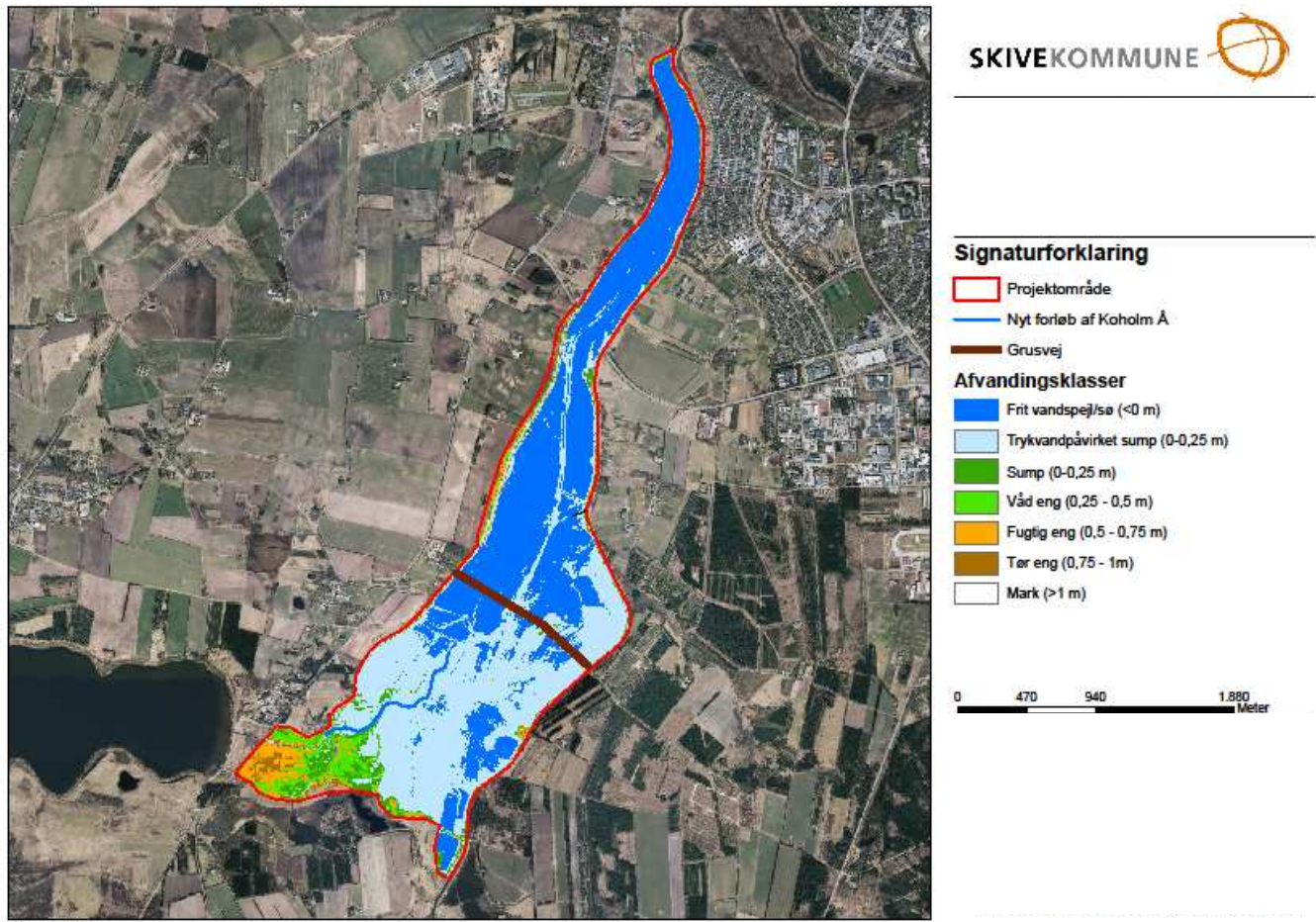
Når pumpedriften ophører vil der i stedet dannes en stor sø i ådalen.

I forundersøgelsen er beskrevet et antal scenarier for at etablere søen, muligheden for fortsat afgræsning i visse områder samt sikring af en tilstrækkelig stor kvælstoffjernelse. Blandt andet er mulighederne for at føre Skive-Karup Å og Koholm Å eller dele af de to vandløb ind i søen undersøgt.

Undersøgelserne viser, at det ikke er muligt at føre Skive-Karup Å ind gennem en kommende sø uden risiko for en negativ påvirkning på den rige fiskebestand i åen. I stedet vil Koholm Å og Bærs Bæk kunne føres ind i søen uden væsentligt påvirkning af fiskebestanden, idet de to vandløb i dag allerede løber igennem søer umiddelbart opstrøms projektområdet – henholdsvis Flynder Sø og Nikkelborg Søerne. Ved denne løsning vil kvælstoftilførslen til Limfjorden blive reduceret med 40 – 45 ton kvælstof om året. I forundersøgelserne har der også været arbejdet med et scenarie, hvor Koholm Å kanalen fastholdes og vandet fra Bærs Bæk og Flynder Sø ledes uden om den kommende sø. I stedet ledes ca. 10 % af vandet i Skive-Karup Å ind igennem søen. I dette scenarie er det beregnet at der kan fjernes omkring 36 ton kvælstof om året.

På figur 4 kan man se udstrækningen af sø og vådområde når pumpen slukkes. Uanset om vandet kommer fra Skive-Karup Å eller Koholm Å og Bærs Bæk vil der i den nordlige del af projektområdet blive dannet en sø. Det er her at pumpen i dag pumper vandet fra landkanalen op i Koholm Å. Længere mod syd bliver arealerne gradvist mere tørre. Her vil det være muligt at flytte jord og derved gøre søen dybere og samtidigt skabe områder som kan være mere tørre end angivet på figur 4 og som vil kunne udnyttes til græsning.

Herningvej fastholdes således at man fortsat kan køre på tværs af ådalen og i scenariet hvor Koholm Å ledes ind i den nye sø vil Koholm Å blive snoet fra sit nuværende forløb ind i den kommende sø. Koholm Å kanalen fyldes op, idet det dog forventes at Kisum-Estvad Bæk bliver ført til Skive-Karup Å i et nyt forløb, der hvor Koholm Å kanalen i dag ligger.

Figur 4. Foreløbig skitse af sø og vådområde

Kvælstoffjernelse

Ved at hæve vandstanden i et område, skabes gode muligheder for at fjerne kvælstof. Det sker ved, at bakterier omdanner den kvælstof, der er bundet i vandet som nitrat til frit kvælstof, som frigives til luften. Den forøgede kvælstoffjernelse i Skive Enge vil primært ske som følge af en højere vandstand i projektområdet. Yderligere vil den ændrede anvendelse af området medføre en reduktion i tilførslen af kvælstof. I nedenstående tabel er den samlede kvælstoffjernelse skitseret i det scenarie hvor Koholm Å ledes ind i den nye sø.

Kvælstoffjernelse	
Projektareal, ha incl. arrondering	401
N-fjernelse ved oversvømmelse med åvand, kg/år	1200
N-fjernelse ved gennemsivning/ infiltration, kg/år	5.000
N-reduktion ved ændret arealanvendelse, kg/år	10.000
N-reduktion i sø, kg/år	28.000
N-fjernelse i alt, kg/år	44.200
N-fjernelse, kg/ha/år	110